

talmi konjunktúrák, mint ezek az organikus erők. De az utóbbiak befolyása emelkedőben van, ami szoros összefüggésben áll a demokratikus fejlődéssel, a tömeg-erők lélektanának döntő szerepével az események irányításában. Sohasem volt helyes azok figyelmen kívül hagyása, még nagy nemzetek politikájában sem; az utolsó világháborút is végelemzésben ezek az imponderabiliák döntötték el a központi hatalmak ellen, mert a művelt nemzeteknél velük szemben sikeresen előidézték lelki antagonizmus tette csak lehetővé azt a félelmes hatalmi csoportulást, melynek ők áldozatul estek. De kis nemzetek részéről, amelyek a konjunktúrák kialakulásában többnyire csak passzív szerepet játszanak és a mi korunkban, midőn magának a konjunktúrának kialakulására is gyakori döntő befolyással bírnak a nemzetek fejlődésének organikus törvényei – amit melleleg mondván, csak üdvözölni lehet – ennek a tényezőnek elhanyagolása egyenesen megfoghatatlan hiba, mentséget nem engedő felületesség volna.

Ezek a fejtegetések azonban csak azt jelentik, hogy izoláltságunk fokozásának veszélye nélkül nem helyezkedhetünk belső berendezkedésünkkel szembe ellentétbe azokkal az eszmékkel, amelyeket ma már az egész művelt nyugat a civilizált nép- és állami élet követelményeiként ismer, mert nem tehetjük kétségessé kultúrhumánusunkat, valamint azt, hogy az emberi jogok élvezete tekintetében haladást jelent a magyar államhoz tartozás. De nem jelenthetik azt, hogy saját problémáink megoldásában idegen direktívákat fogadjunk el, akár hatalmi szónak, akár jóindulatú alkotmányjogi dilettantizmus alakjában jelenjenek meg. Saját hagyományaink ösvényén kell járnunk, a színvonalat tartva a művelt nyugattal, az evolúció törvényei szerint, amire nézve történelmünk legdicsőbb példája az 1848. évi nagy átalakulás, melyet a kiváltságos osztály maga kezdeményezett, maga hajtott végre, jutalmul elnyervén befolyásának fentartását, holott mindenütt, ahol a szükséges reformokat a vezető osztályok ellenére vitték keresztül, ezeket el is söpörte a mozgalom. Ez oly egyszerű tétel és tapasztalás, hogy szinte érthetetlen volna, ha mi, akiket csak egy nemzedék választ el ama dicső reform-nemzedéktől, nem tudnánk belőle okulni és hasonlóképpen cselekedni. *Ma* ez még kezünkben van, *holnap* talán már nem lesz.

A fájában elszigetelt, földrajzilag állandóan

veszélyeztetett magyar nemzet külpolitikája csak egy olyan összefoglaló általános politika alapján épülhet fel, amely gondosan mérlegeli minden tettének és minden mulasztásának külső hatását is.

Ravas László református püspök A MAGYAR NÉP LELKE

amely nép lelkéről hű képet adni nem könnyű dolog. Meg kell küzdeni azzal a kísértéssel, hogy történetbölcséleti fejtegetések megzavarjanak és téves útra vezetnek. Nem is lehet ezt a feladatot másképpen megoldani, csak úgy, ha megfigyeljük, hogy egy népnek a lelke miképpen reagál bizonyos állandó hatásokra. A léleknek az a különös természete van, hogy a hozzáütődő hangokra, természete állandó vonásai szerint, mindig azonos feleletet ad. Hallgassuk meg a magyar nép lelkét, miképpen válaszol a hozzá csapódó állandó hangokra, amelyekben az élet beszél hozzája?

Figyeljük meg, miképpen felel a magyar lélek a *harangszóra*. Különösen szereti a magyar a harangszót, a földnek és az égnek ezt az egyszerű, édes muzsikáját. A háború folyamán a harangok elköltöztek a tornyokból és ágyúkat öntött belőlük a hadvezetőség. Minden háborús romlás között a harangok hiányát pótolta leghamarabb a magyar nép. Ma már minden toronyban a régi hangon és a régi számban beszél az örökkévalóság nyelve. A harangszó hallatára a magyar ember arcán különös ünnepesség ömlik el. Felöltözik tiszta ruhájába és csendes méltósággal indul a templom felé. Istentisztelet alatt méltósággal és őszinte áhítattal viselkedik. Nem hajlandó vallásos rajongásokra, de nem fogadja be a hitetlenséget és a tagadást

sem. Szomorú, nehéz életén keresztül annyiszor érezte magát Isten közelében és ma is minden nap az Ő kezéből veszi el kenyerét. Nem képes tehát megtagadni azt, akit annyiszor megtapasztalt. Bűnbánata férfias, komor, de nem tüntető. Kultusza derült, tele van kiengesztelődéssel, nyugalommal és békével. Szimbólumokhoz nem tapad hozzá a lelke, keresi azt, ami örökkévaló és lelki. Egyetemesség, világos látás, erkölcsi egyensúly jellemzi vallásosságát. A férfiak arca templomozás alatt értelmesebbé, az asszonyoké szebbé válik. Megifjúl és felüdül a lelke és új erővel indul neki a munkának. Születés és halál, veszteség és fájdalom múló dolgokká válnak előtte, s egész lényén kiütözik, hogy élő összeköttetésben áll a legfontosabb dolgok és legdrágább javak láthatatlan és titokzatos ősalapjával, Istennel. Sem extázis, sem közömbösség iránt nem hajlandó: a hívő magyar, kemény, tiszta nézésű, nyugodt és komoly arc, amilyenekké bátor és igaz emberek haláluk órájában válnak.

A magyar léleknek új vonása tűnik fel e színképelemzésből, ha *trombita hang* zendül meg a légben. Midőn a magyar e földre ért, századokig volt szakadatlanul harcoló katonanép. A férfira nézve az élet egyet jelentett a harccal. E földön ezer éven át szüntelenül viaskodott és mindig nála sokkal erősebb ellenféllel. Szinte átöröklés a magyarban a katonai szellem. Rendesen megújul és felfrissül, mikor harctérre kerül. Az elmúlt háború legnagyobb, de örökre ismeretlennek maradó hőstetteit öreg magyarok, sok gyermekű családapák és nagyapák vitték véghez ... Nem azért ilyen a magyar, mert szeret verekedni, vagy pedig vérszomjas volna, hanem azért, mert nem fél a haláltól. Lehet, hogy ez a nép nem tanult meg élni, de meghalni senki sem tud olyan bölcsen, bátran, lakodalmas vídamsággal és keleti liturgiával, mint a magyar. Ez a nép szeret pörölni, önállószkodni, mégis mikor kiütözik belőle az őskatona, szemrebbenés nélkül engedelmeskedik és mosolyogva áldozza fel magát.

Nem ismeri addig senki a magyart, amíg nem látta, hogy miképpen felel a lelke a *muzsikaszóra*. Van különös magyar zene, amelyben a vídamság könnyes és a fájdalom mosolyog. Más a ritmusa, az alkata, mint minden más zenének a világon. Nem is az a fontos benne, ami hallható e muzsikából, hanem, amit atavisztikusan e muzsikára

érez a magyar. Hallgatag, zárkózott nép, érzéseiről nem szeret beszélni és kedélyének nincs meg sem a forró buzogása, sem a meleg mélysége. De a zene aranykulcsa kinyitja a bezárt szívet. Eltitkolt, századokig tartó, soha ki nem beszélt mély érzések támadnak fel benne. Zenéje számára teremtett egy különös fajtát, közötté elszórt, rejtelmes népet, a cigányt. A cigány valami elszakadt és elfajzott hindu sarjadék lehet. Megbízhatatlan, fecsegő, könnyelmű, ezer hibával megvert, de egy olyan fajta, amelyik instrumentummá vált. Ők hordozzák szét a magyar érzések különös borát, mint a régi mesékben a törpék a királyok italát. Egy kortytól megmámorosodik a magyar, szomorúságába csodálatos megértés, lázadásába kiengesztelődés vegyül, furcsa hilaritásában felülemelkedik az egész világon és könnyein át mosolyogva néz. Néha ereje szétfeszíti, duhajságba csap át, de duhajsága egy magát széttépő titánnak keserű vídamsága. Táncra perdül, minden mozdulata erő és méltóság, fékezett tűz és sugárzó báj, de se vad nem lesz, se állat. Szomorú, játszó hős csupán, ki az Olympus ormán tékozolja örökségét úgy, hogy abból csak neki van kára, de ez a kár valami bús gyönyörűséget okoz neki.

A sírva vigadó magyarnak párja a *pacsirtaszóra figyelő magyar*. A pacsirta a búzaföldek madara, a szántóvető magyarnak dalos pajtása. Ezer éve a földből él a magyar. A földet minden más népnél jobban szereti, mert szerelmese, anyja, barátja, ihletője és kollektív, óriás műtárgya. Lelkét betöltik a természet változásainak nagy jelenései. Eső, hó, szárazság, hervadás és zsendülés saját életének állandó és remegő élményei. Az igazi magyar a föld túrása közben átszellemül. Trubadúrrá, hőssé és liturgussá válik. Élete is valahogy összefonódott a földdel. Tavasztól ősziig annyit dolgozik, mint a felébredt és csodákat teremtő természet. Naponta pár órát alszik, azt is ébren. Egyébként titokzatos erőcentrum, amelyből kalászkok, barackvirágok, szőlővenyigék nőnek. Télen álmodozó, pihenő, várakozó életet él, mint a természet. Fél éve nappal, fél éve éjszaka. És annyi napja van, ahány esztendeje. A pacsirta a magyar búzaföldek költészete.

Különös a magyar lélek akkor, ha *parancsszót* hall. Ekkor kiütözik belőle az örök rebellis, a sok ezeresztendő magyar „csakazértis”. Nincs benne társadalmi kohézió, nem olyan, mint az erdő fája,

amely elveszíti egyéniségét, csak hogy megmaradjon a nagy kollektív egység, az erdő. Hanem olyan, mint a hegytetők magányos fája, amely egyedül áll az életpyramis csúcsán és maga körül minden más életet felszív. Sohasem tudott egészen egységes lenni. Bár rendkívül erős közös érzések uralma alatt állt, mégis igazán csak az egyéniség kategóriájában él. A magyarban az egyedek az érdekesek, szépek és fejlettek és nem a nagy közösség.

Utolsó kép, amidőn a magyar a *demagógiára* figyel. Naív, lelkesülő, hiszékeny nép, amely komolyan veszi a jelszavakat. Éppen ezért nagy gyermek volt és az is marad. Korbáccsal bánni vele nem lehet, de ezerszer félrevezették már azok,

akik elég lelkiismeretlenek voltak ígéretekkel állatni tiszta, bizakodó lelkét. Politikailag könnyen prédájául esik kalandoroknak, kivált ha azok rosszabbik énjének valamelyik vonására építenek. Ennek a példája volt az elmúlt világháború is, s ebből a gyökérből származott a magyar tévedések és bukások sorozata.

Ma új világ van. Él, hallgat és vár a magyar. Legnagyobb kérdése, s vele együtt Európának fontos kérdése az, hogy mire hallgat és mit felel a magyar? Mi azt reméljük, és azon munkálkodunk, hogy egy halk, tiszta hangot értsen és erre feleljen, a *lelkiismerete* szavát. A lelkiismerete szavára felelő magyar: ez az új Magyarország.

Krizsai Mónika

Boldog Ilona, Árpádházi Szent Margit nevelője

„Lenge lány, a kő sző/Holdvilág mosolya”
– Kosztolányi –

„Lenge lány, aki sző” –, ahogyan Kosztolányi Dezső írja Ilona¹ című versében – *begina*. Akár a mi Ilonánk, Magyar Ilona (1200?-1270?) vagy még szebben Magyarhoni Boldog Ilona is lehetne, aki először *begina*, majd domonkos rendi apáca, a veszprémi Szent Katalin kolostor priorája volt.

Életével a *beginák* tanulmányozása közben találkoztam. Magyar *beginákat* nem jegyez a történelmünk. Szentjeink legendáiból azonban következtethetünk létükre.²

Ilona származásáról semmit sem tudunk. *Beginaságáról* még kevesebbet, de sejteni lehet, hogy a domonkosoknak³ nem véletlenül jutott eszükbe Veszprém⁴, amikor Győr után, másodikként itt alapítottak kolostort.

Melyik évben, nem tudjuk, még a tatárjárás előtt, IV. Béla királyunk fiának születése előtt történt, hogy Szent Katalin éjszakáján, amikor Ilona a templomban imádkozott, megnyílt a templom teteje, „égi fény űzte el a sötétséget”. Olyan hatalmas fény, hogy még a városban is látták.

Négy fényes ruházatú férfi ereszkedett le hozzá. A szemtanút elkápráztatta a fény, nem látta, mi történik körülötte, csak a visszatért sötétség után hallotta, hogy Ilona a nevéen szólítgatja.

Más alkalommal két férfi jelent meg előtte: egyik fehér ruhában, a másik vörös köpenyben.

Szent István éjszakáján lánggra gyulladt egy gyertya, anélkül, hogy hozzáérték volna. A kérdésre, hogy mit jelent ez, azt válaszolta: „Imádkozzatok nagyon, hogy adjon a Király Úrnak az Úr fiút!”.

Hamarosan a tatárok híre elérte Veszprémet is. A félelemből feltett kérdésre, hogy mi fog történni, azt válaszolta: „Én nem fogom meglátni jötűket, de te meg fogod látni.”

Azért nem látta meg, mert a tatárjárás hírére a domonkosok a királyi családdal együtt menekültek az országból. Illetve nem menekültek, kísérték, mert lelki vigaszt kívántak nyújtani a száműzetésben élő családnak.

Klissza várában, 1242 végén, vagy 1243 elején az ország pusztulásán túl a királyi család vesztességét súlyosbította, hogy kis hercegnő, Mária és Katalin szinte egy időben haltak meg. Remény-

sugárként megszületett Margit, aki arra a sorsra teremődött, hogy szentté válva imádkozzon az Úrhoz országáért, népéért, családjáért.

Bölcsőjénél jelen voltak a domonkos apácák, így Ilona is. Mint Csipkerózsika meséjében a Tündérkeresztanyák.

Három év múlva, Veszprémben találkozunk majd újra Ilonával. Ekkor került a veszprémi Szent Katalin kolostorba Margit. Dajkája a Zich tartományban található Sirmiumba (Száva-szentdemeter?) való Olimpiadesz asszony, aki leányával érkezett Veszprémbe, és a királyné távozásának negyednapján beöltözött a domonkos apácák ruhájába. Ő lesz majd az, aki Margit egész életét végigkíséri és a Nyulak-szigeti kolostor priorisszája lesz. Betűvetésre, olvasásra, a tudományokra Katalin nővér tanítja Margitot, lelki nevelője Ilona lett.

Hét évig tanította Margitot. Hét évig, mint a táltosokat. Rendkívüli képességénél fogva, ahogy másokét, úgy látta Margit jövőjét is. Elfogadta a kislány furcsaságait, melyek szerint nem úgy élt, mint a korabeli kislányok: játékokkal, babákkal. Válaszolt mindenféle kérdésére, amelyet a többiek azzal hárítottak el, hogy még kicsi hozzá. Komolyan vette, társaként kezelte. Mert a társ nem a biológiai kortól függ, hanem a lélek korától. Ők lelki társak voltak. Magával vitte mindenhová, megmutatott neki mindent, amit abban a kolostori világban látni lehetett. Szeretetével ölelte, teljes figyelmét neki szentelte, derűjével melengette.

A lenge lány, aki szőtt – mint a beginák – mosolyával, csodáival ismert volt a Király előtt is. Isteni adományként megkapta a stigmákat mindkét kezén, lábán és a mellén. Időközönként ezekből a sebekből hosszú aranyszál és liliom nőtt ki. Ilona kétségbeesetten imádkozott az Úrjézushoz és a Szűz Máriához, hogy ne történjen meg ez vele. Legalábbis ne akkor, amikor mások is látják. Ezen imái nem találtak meghallgatásra, egy alkalommal két csodálatos liliom nőtt a gyomorszájánál akkor, amikor a Király is látta. A legenda írója úgy fogalmaz, *kiérdemelte* világiakkal együtt, hogy láthassa. (A liliom lesz majd az attribútuma Szent Margitnak.)

Csodálatos dolgait igyekezett titokban tartani, mármint azt, amit lehetett. Ki tudja, mennyi minden történt vele, amire nem volt szemtanú és nem került feljegyzésre!

Több ízben megtörtént, hogy a nővérek sötétben imádkoztak, és gyertyák gyulladtak meg az oltáron, ami már azért is rendkívüli, mert előtte nem voltak ott, ráadásul ezek a gyertyák úgy égtek, hogy nem akartak elfogyni.

Veteményezés közben száraz gallyakkal jelölte meg a magok helyét, és ezek a száraz ágak kiszöldültek, kihajtottak. Ilona mindegyiket kitépte tövestül.

Imádkozás közben gyakran esett révületbe. Önkívületi állapotában az érkereszt, amely az oltáron állt, egyszer csak a jobb kezébe került. A nővérek és a jelen levő prédikáló testvérek sehogyan sem tudták kivenni kezéből. A kereszt másnap magától visszatért a helyére.

A sebeket rendszeresen el akarta tüntetni kezéről, amelyet a domonkos barátok segítségképpen (?) bárdal akartak levágni.

Egy idő után már körmenetek szerveződtek, hogy lássák Ilona csodáit, de ő minden alkalommal kérte: „*Uram ne legyen ez, ne legye ez!*”

Imái közben a szentekkel beszélgetet, akik elhozták neki életének lapjait. Hogy ebben mi állt, nem tudjuk, mert nem osztotta meg a kíváncsisággal.

Döglött gödölyét felélesztett, de egy klerikust nem gyógyított meg betegségéből, mert látta, bűnt követett el egy szűz megbecstelenítésével. Érte az örök tisztítóűzért imádkozott.

1270. szomorú év volt Magyarországon. Meghalt IV. Béla, Boldog Özséb, januárba Margit, Ilona novemberben. Margit 28 éves volt, Ilona 70. Túlélte kis tanítványát, akivel együtt a Boldogok közé került.

A Boldogok a Tündérek. Akik holdvilágos éjszakákon eljönnek, és a *tisztásokon* táncot járnak, mulatnak. Néha még az arra érdemes földi halandókat is vendégül látják lakomaikon. *Boldog* Ilona *Tündér* Ilona, akinek „holdvilág mosolya”.

Ismerjük meséinkből. Aztán volt egy (vagy több?) rövid időszak a magyarság életében, amikor a Földön járt, itt élt Veszprémben, hogy aztán ismét visszatérjen a Tündérek Útjára, amelyet nevezhetünk a Hadak útjának is. Innét fog visszatérni ismét, magával hozva Tündérseregét, amikor érdemesek leszünk rá.

Addig is, ha bodzabokrot látunk, gondoljunk arra, hogy abban Tündérek laknak. Gyerekkoromban, az én falumban, (Gárdonyi falujában) még

majd' minden udvarban nőtt a bodza. No, nem a virágoskertben, meg a veteményesben, hanem az udvar végén, kert sarkában, a szomszéd mezején. Megvédett a kíváncsiskodó szomszédok pillantása elől, árnyékot és élelmet adott a háziállatoknak. Most, a kertépítések időszakában irtjuk, mintha gaz volna. Nem is sejtjük, hogy így irtjuk ki Tündéreinket a Boldogságunkkal együtt.

Ilonának halála előtti éjszakáján a hozzá gyűlt nővérek körében hirtelen felnyíltak lelki szemei, és meglátta lelki vigasztalóját, Jézust, amint hozzá jött, hogy őt, akin Ilona örökösen csüngött, mint jelenlevőt megismerje. Amikor Jézus eltávozott, könnyekkel és könnyörgésekkel kísérte.

A csodák folytatódtak halála után is: közbenjárására meggyógyultak a bénák, szélütöttek, a meggörcsültek kiegyenesedtek, eltávoztak a gonosz szellemek, kegyvesztettet visszafogadott a király.

17 évvel halála után egy nővér azt állította, hogy a föld, a szentsége iránti tiszteletből nem érinti a testét. Hogy erről meggyőződjenek, elhatározták, felnyitják a sírját. Így is történt. Balzsamos illataradat öntötte el a kolostort, sőt, még a környékét is. Meggyőződhetek róla: a föld férfikéz könyöknyi távolságra felemelkedett testétől. Az egyik pap beledugta két ujját egy kis lyukon, pont az egyik sebébe. Amikor kihúzta, kellemes illatú, bőven csorgó olaj csillogott rajta. Ezután megpróbálták testéből kis darabokat tépni a nővérek. A letépek helye friss vértől piroslott.

A domonkosok nem ápolták kellő figyelemmel emlékét. A csodák pedig történtek folyamatosan. Száz évvel halála után, Sziénai Szent Katalin (1347-1380) nyomán kezdtek el vele ismét foglalkozni, összegyűjteni a róla szóló jegyzőkönyveket. Sziénai Szent Katalin sem volt apáca a szó igazi értelmében, a domonkos harmadrendi nővérekhez tartozott. Amikor nyilvánvalóvá vált, hogy tanítását mind többen követik, tanácsait kérik, gyógyít és megjelentek rajta is a stigmák a domonkosok mellé rendelték először Della Fonte Tamást, majd Rajmundot, aki haláláig vele maradt. Ekkor már a domonkos rend büszkélkedni szeretett volna rendkívüli képességű apácáival. Ennyit változott a világ.

Ilona nem az apácák életét választotta magának. Ha az szeretett volna lenni, egyszerű dolga lett volna. Veszprémvölgyben⁵ már Szent István

korából ismerjük a görög rítusú apácák alapítólevelét, amely Könyves Kálmán korából másolatban maradt ránk. A hagyomány szerint itt készült a koronázó palást is, amely Gizella királyné keze nyomát is magán viseli.

Azt is tudjuk, hogy azok mellett a nők mellett, akik rendkívüli képességekkel rendelkeztek, megjelentek a domonkos barátok, úgymond, lelki vigaszt nyújtani.

Így történhetett ez Veszprémben is.

Dr. Gyárfás Ágnes a Vizek Könyve II. A földi vizek népe könyvének 87. oldalán közöl egy képet Huszka József gyűjtéséből, a Boldogasszony szent ligetéről. *„Ezek a ligetek folyóvíz partján álltak, kápolna templomaik kicsinyített zikkurátok. A szószerk egy lépcsős kőállvány, amelyen... egy asszony prédikál, egy másik pedig egy fiatal lány fejére teszi a kezét áldó mozdulattal.”* – írja Gyárfás Ágnes.

A kép ha nem is kísértetiesen, de hasonlít a Séd völgyére, a folyóvíz melletti ligetre. A kolostorrom maga sok figyelmet nem érdemel, (bocsánat a másképp gondolóktól!) de szanaszét kövek hevernek. Ki tudja, talán azoknak a régi kőállványoknak utódai, ahonnan Ilona Margit fejére tette kezét, áldón, védőn, miközben beavatta a Teremtés Rendjébe egy finom érintéssel, mosolyogva, mielőtt elindult a Nyulak-szigetére...

*„Lenge lány
akj sző
holdvilág
mosolya:
ezt mondja
a neved
Ilona,
Ilona.
.....
Arra, hol
feltűn és
eltűn a
fény hona,
fény felé,
éj felé,
Ilona,
Ilona.”*

JEGYZETEK

^{1.} Kosztolányi Ilonája Harmatos Ilona színésznő, a költő felesége, akit Dide néven is ismerünk. Viharos, szenvedélyes, se veled, se nélküled kapcsolatukról árulkodik egy mondat a költő egyik levelének végéről: „Barátod, testvéred, fiad: Désirée”.

^{2.} Szent Margit legendája, amely a Boldogasszony-sziget premontrai szerza közösség létéről számol be. Ezekről a nővérekről azonban már megállapítottuk, hogy egy elromlott világ kényszerítette helyzet miatt voltak kénytelenek ezt az életformát választani, és azt is, feltehetőleg nem magyar származásúak voltak. Lsd. Ősi Gyökér 2007/1. sz. Beginák. p. 37-43.

^{3.} A rend alapítója, Dominicus Guzman (1170 táján Ókasztília: Caleruega – 1221. aug. 6 Bologna), amikor püspökével, Diego-val Franciaországban a katarokat és a valdenseket térítette, a prouille-i (Languedoc) házból, – amelyet a püspök bocsátott rendelkezésükre – 1206-ban megalapította az első domonkos rendi kolostort. A kolostor az eretnekségből megtért nők számára nyújtott „menedéket”. Az elsőt követte a többi, 1215/17-ben Toulouse-ban a bűnbánó nők számára, 1220-ban Madridban a tökéletességre törekvő nők számára. Ezek mellett Domonkos felkeresett több létező női kolostort és vállalta az ott élő nők lelki gondozását. A prédikátorok igyekeztek a vallásos nőmozgalmat az egyház irányába terelni. (A domonkos apácák klauzúrák (klauzúra: a kolostornak a külvilágtól elzárt, csak külön engedéllyel látogatható része), kontemplatív (szemlélődő, elmélkedő, elmélyedő) rend. Céljuk, a szemlélődő élet áldozataival segíteni a prédikáló szerzeteseket.)

^{4.} A magyar rendtartományukat Magyarországi Pál, a bolognai egyetem tanára, Domonkos barátja 1221-ben alapította meg Győrben, majd Veszprémben. (Rövid idő múlva Esztergomban (1225), Pécsen (1238), majd Budán.) Az ország összes fontosabb városában, ahol élénk gazdasági élet folyt. A domonkosok ugyanis nem magányosságot kedvelő, rejtőzködő szerzetesek, hanem erőteljesen építenek a mobilitásra. Szegénységet fogadva, mezítláb járnak az országot és prédikálnak. Az eretnekek megtérítése elsődleges feladatuk. Ezzel a céllal kellett Pálnak is Magyarországra jönni, de a hozzáfűzött reményeket nem sikerült beváltania. Egy szembetegségéből táltos segítségével sikerült meggyógyulnia. Ezután fennen hirdette, hogy nem vétkezik az, aki a Napot imádja. Elképzelhető, hogy ez mennyire nem volt összeegyeztethető a domonkosok eretnekek elleni küzdelmeivel, annál inkább a magyar lelkiséggel. Pál II. András királyunk barátja, az Aranybulla megalkotásában jogi tudományokkal

rendelkező, de a magyar szellemiséget, lelkiséget értő, érző professzor volt. Utóda már teuton (német) származású generális lett.

Veszprémben tehát már a kezdeti időkben megjelentek a prédikátor szerzetesek. Hevenesi Gábor szerint 1222-ben építették a Szent Katalin klostrot. 1240-ben kap majd adományokat Bertalan veszprémi püspöktől.

^{5.} Veszprémvölgyben jelenleg ásatások folynak. Kívülről látható az a templom – több lakattal lezárva –, amelyet a jezsuiták építettek, a kerítésen belül az ásatási terület. Falmaradványok, gaz, rendtelenség. Feltehetőleg, állagmegóvás néven rábízták a természetre, vegye vissza a magáét.

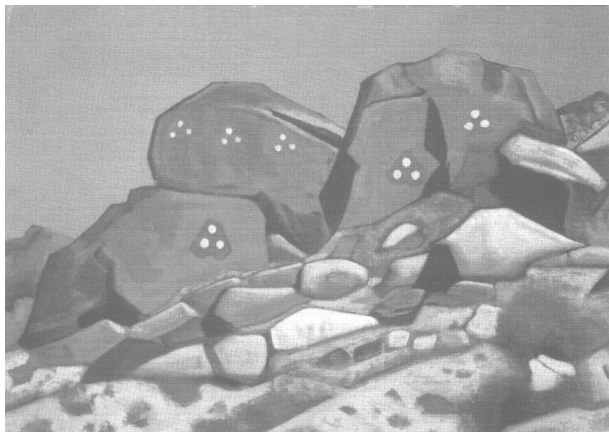
BIBLIOGRÁFIA

- Árpád-kori legendák és intelmek. Szentek a magyar középkorból. I. összeáll. és szerk.: Érszegy Géza. Bp., Osiris, 1999.
- Gyárfás Ágnes: Vizek könyve II. A földi vizek népe. Miskolc, MBE, 2007.
- Kosztolányi Dezső összes versei. Bp., Osiris 2005.
- Mezey László: Deákosság és Európa. Bp., Akadémiai K. 1979.
- Puskely Mária: Keresztény szerzetesség. Történelmi kalauz I-II. Bp., Bencés Kiadó, 1995.
- Szentek élete. 5. bőv. átdolg. kiad. Bp., Szent István Társulat, 2001.

Boldog Ilona (Internet)

Tibold Makka Szabina
Árnyék útja

... és elindult akkor, hogy megkeresse árnyékát. De bizony bármily hosszán, s messzire gyalogolt, árnyékával csak nem kereszteződött útja.

Fáradt volt már nagyon, szomjas és éhes, de csak az Éj legsötétebb hajlatában kuporodott le szenderegni. Úgy gondolta, ilyenkor már legkisebb esélye sincsen árnyékával találkoznia.

A hajnalok és alkonyok mágikus homályában álmok-utakon bolyongott, árnyéka után kutatott még az álmok világában is; de ott sem volt szerencséje. Árnyékát nem tudta megtalálni sehol, hogy azzal szembenézhesen, s magához ragadhassa gyötrő tűnődéseiben.

Napközben megállás nélkül mendegélt, s csak akkor lassult le, amikor vadgyümölcsöket, gyökereket, gombákat szedegetett magához étékül. Nem volt iránya, nem volt semmi más vágya, mint hogy megtalálja árnyékát, és egy picit elbeszélgessen vele. Érezte, hogy árnyékában minden kérdésére választ találna, ha végre, még ha csak egy tűnő pillanatra is, megérintethetné.

Egy késő délután, hatalmas, kopott, sávokban vörslő sivatagi sziklák körében Alkonyat magához ölelte.

A nap éppen a horizont alá csúszott, bár vörösnarancs fénye még ott izzott ég föld találkozásában, lángba borítván az egyébként is vörösen izzó köveket.

Ő belélegezte a Természet varázsos látványát és átadta magát csodájának. Az ős-kövek között meglepően otthon érezte magát. Azok ontották maguk-

ból a Nap melegét hívogatón, nyugtatón, valamilyen megmagyarázhatatlanul mélységes szeretettel. Az óriási lángvörös kövek önmaguk nyugalalmát méltóságteljesen sugározván, ott őt maguk közé fogadták, mint egy hosszú útról hazaérkezett, rég nem látott, de mindig nagyon várt kedves családtagot.

„Pár pillanat”, gondolta, „s mindent beborít az alkony homályos fátyla. Ennek a varázsnak vége”, szomorodott el, „s újra itt van az üres álmodások ideje.”

Körülnézett egy kényelmes fészek után éjszakára. Azonnal szemébe is ötlött egy nagy lapos kő, mely hívogatón mutatta mély, eső-mosta öblét. Elindult feléje, gondolván, hogy a Nap utolsó sugarai is végleg eltűnnek majd, mire eléri a teknős mélyedését. Kis időbe bele is telt mire odaért kiszemelt kövéhez, hiszen a sivatagban minden közelebbnek tűnik a valóságnál. „Vagy talán a saját valóságunk lassít le minket mindenhol és mindenben?”

Tűnődött, olyan fajta kérdés volt ez, amelyet árnyékának szánt feltenni, ha valaha is megtalálja. De amikor végre felkapaszkodott a meleg kőre, kényelmesen elhelyezkedvén sima bölcsőjében, meglepetten észlelte, hogy a napnyugta fényei egyáltalán nem tűntek el, hanem még mindig bevilágítják a sivatagot, de most már a vörös kövek mélyebb, magenta színben lüktetnek körülötte.

Kényelmesen bekuporodván kőfészkébe, csendben várt az alkony fényétvesztett varázsfüggönypillanatára.

Várt hangtalanul, mozdulatlanul, belélegezván e gyönyörű látványt, melynek most csodával határos módon ő is egy apró, szinte észrevétlen részecskéjévé vált.

A Föld titokzatos emlékeibe feledkezett, melyek a kövekből suttoztak feléje a varázsigák mágikus erejével, míg szemei előtt folytatódott a színfalak mögül sugárzó Nap révületbe ejtő szín-kavalkádja. A titokzatos fény játéka mélyebb és sötétebb színeket varázsolt a suttozó kövekre, a magenta borvörössé vált, s a közelgő alkony homálya viola és indigó fátylakat terített köréjük.

Már mindent felejtett, a fények, színek, szavak

nélküli suttogás világával egyesült. Árnyéka fontosságát, kérdéseinek halmaza lényegüket vesztették, hiszen itt, ebben az élő csodában minden kérdés magában hordozta válaszát. Szükségét nem érezte semminek, mert eggyé vált az élő csodával, mely most őt meglepetésszerűen magába fogadta. Úgy érintette meg a kő melege, mint az Ős-Anya ölelő karjai. Talán csecsemőként érezhetett így utoljára, az Édesanyja biztonságában. Nem emlékezett rá, talán már nem volt lényeges. Amit érzett, az mindent magába ölelt, úgy az Édesanyját is, mint ezt a világot, amelyben most mágikusan felszabadult összes ráneheződő súlyától.

A hatalmas űs-kövek leemelték szívéből a valóság illúzióját, míg a Nap búcsúzó sugarainak színárnyalataiban végre megpillantotta saját végtelen élet-álmát. Elindult benne, eggyé vált vele. Érezte, amint a sivatag vonzza a horizont felé, átleg színeken, árnyakon, köveken, bokrokon, egy alig érezhető szellő langyos lehelletével. Átélt mindent, s mindennel azonosul, míg valahol érzékei perifériáján, a kő-anya óvja, öleli, meleg biztonsággal.

Lám itt is van, meg ott is. S az, aki most a sivataggal eggyé váltan játszadozik, éppen úgy a kövön alvó valósága is.

Látni akarta magát a kő ölében, amint tudat nélkül álmodik. Egy hussanással felette is termett, és szemben találta magát az álmodóval.

Az álmodó üres volt. Várt nyugodtan, érdekte-

lenül, árnyéka volt csak annak a boldog felszabadultságnak, aki őt most láthatatlanul vizsgálta. Meghatott döbbenettel szemlélte Árnyékát. Megtalálta akkor, amikor nem is kereste. Felismerte végre: „hiszen Én vagyok, aki a Fény útján áll!” Úgy érezte, haragudnia kellene Árnyékára, hogy így beszűkítette látásmódját, de nem tudott. Helyette gyengéd szeretet érzés fogadta hatalmába, s az a gondolat jelent meg előtte, hogy Árnyéka az Édesanyja alkotása és ajándéka, melynek ablak-szemei egy csodálatos világba nyílnak, hogy ott formába öntvén meghatározzák őt.

Árnyéka 'ablakait', melyek e világba tekintenek, eddig valahogy függönyök takarták el, s most azok szétlebbenhettek a fényekbe öltözött vörös kövek Végtelenről szóló tanúsága előtt.

„Ahol a tudatom, ott a valóságom” ismerte fel, s önkéntelenül lehunyódtak szemei. Ekkor érezte, hogy könnyek csordulnak le az arcán, s a kőfészek melegében szinte egyidejűleg felnyílnak Árnyék-szemei.

Így ismerkedett meg kettősségével, s létében először felismerte szabadságát is. „Ahol a tudatom, ott a valóságom” suttogta maga elé a sivatagnak. A kövek nyugodt bölcsességgel fogadták fölismérése titkát.

„A kövek ismerik a szabadságot, mivel emlékeznek a kezdetek végtelenségére, s a Végtelen Kezdetre is” – s most velük együtt ő is emlékezett...

NAGY BOGLÁRKA

Néhány gondolat a Kőműves Kelemenné c. népballadához

A falba épített asszony

A ballada régi műfaj. Hagyományai az ókorba nyúlnak vissza. Elnevezése középkori eredetű. A magyar nép „történetes ének”, „történet”, „hosszú ének”-ként, esetleg „régie ének”, „öreg ének”-ként is ismeri. A műfaj sajátosságai közé tartozik a konfliktus kiélezett ábrázolása, a történet tömör előadása, a szereplők tipizált megjelenése, a balladai homály alkalmazása. Tartalom szerint több csoportba lehet osztani őket: mágikus-mitikus, szerelmi, családi katasztrófáról szóló, vallásos tar-

talmú, gyilkosság balladák. Jelentősek még a betyárballadák is. Ezek létező személyeket tipizálva, az eseményeket módosítva beszélnek el a betyárok cselekedeteit, élettörténeteit. Előadásukhoz a dallam szervesen hozzátartozik. A szöveget többféle dallammal el lehet énekelni, de a dallamot is többféle szöveggel használják. Előadásmódjuk változatos. Énekelhette szólista, de akár csoport is.

A Kőműves Kelemenné balladája olyan hiedelemre épít, ami a kereszténység előtti pogány kultúrával függ össze. Ez egy régi stílusú ballada.